

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI à Sancto Portiano, in Sententias
Theologicas Petri Lombardi Commentariorum libri
quatuor.**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum ignorantia sit peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

mulier quia mulier in se, in proximum & in deum, vir autem in se & in deum tantum. Postea obiicit per auctoritatem Aug. qui ait parem esse virtusque falsum sicut patet in executione, ergo & pariter peccauerunt. Et respondet quod par fuit virtusque falsus in excusatione peccati, & in esu ligni vetitii. Sed dicendum est in muliere esse maiorem in eo quod creditur & voluit esse sicut Deus quod non vir, obiicit autem per auctoritatem Aug. vltimus quia etiam homo voluit esse sicut Deus. Et respondet quod quibusdam videtur quod Adam aliquo modo ambierit esse sicut Deus, non creditur tamen istud posse fieri cognoscens falsum esse quod diabolus promittebat, nec tanta ambitione exarsit sicut mulier exarsit. Aliis vero videtur quod sic dicitur illud Adam voluisse quia illud voluit mulier que de ipso sumpta fuit, ex quoque omnibus concludit quod minus peccauerat vir quam mulier. Postea obiicit contra dicta quia secundum Iud. peccatum quandoque fit ex ignorantia, quandoque ex industria, etiam Eua videbatur ex ignorantia peccasse, Adam autem ex industria, ergo vir magis peccauit quam mulier. Et respondet quod mulier in hoc peccauit per ignorantiam quia verum esse putauit quod diabolus suadebat, non tamen in hoc quod non nouit illud esse mandatum dei, & ideo excusari a peccato per ignorantiam non potuit, quia omnis excusatio tollitur ubi mandatum non ignoratur, & peccatum est fecus agere ubi etiam distinguitur de ignorantia quoniam est quedam que excusat, & est quedam ignorantia vincibilis, quedam non vincibilis. Est enim triplex ignorantia. Vna eorum qui scire nolunt & tamen possunt, haec autem non excusat a peccato, sed ipsa est peccatum. Alia eorum qui volunt scire sed non possunt & haec excusat, quia non est peccatum sed pena peccati. Tertia est illorum qui simpliciter nesciunt neque reuenientes neque proponentes scire, & haec aliquo modo (sed non plene) excusat, quod auctoritate Aug. confirmatur. Postea quaeritur cum natura hominis esset sine vitio, unde processit consensus mali. Et respondet quod ex libe. arb. voluntatis quod homo fieret deterior fuit in diabolo qui suauit, & in homine qui consentit, & quantum libe. arbit. sit bonum ex eo tamen malus consensus emanauit. Vltimo quaeritur, vtrum voluntas illud peccatum praecessit. Respondet quod cum peccatum in voluntate, & in actu consistat, voluntas actum praecessit, sed ipsam malam voluntatem alia mala voluntas hominis non praecessit, & quod illa mala voluntas ex diaboli persuasione, & libero hominis arbitrio prodiit, & in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum primum peccatum primi hominis fuerit superbia.

Thom. 1. q. 163. ar. 1.

Circa distinctionem istam primo quaeritur, vtrum primum peccatum primi hominis fuerit superbia. Et videtur quod non, quia primum vitium hominis opponitur primae virtuti. Sed prima virtus est fides que est fundamentum spiritualis edificii, ergo primum peccatum fuit infidelitatis.

2 Item Ro. 5. dicitur quod per vniuersum hominem inobedientiam peccatum intravit in mundum, ergo primum peccatum hominis fuit inobedientia.

3 IN CONTRARIUM est quod dicitur Eccl. 10. initium omnis peccati superbia. sed peccatum primorum parentum fuit peccatum inuitii generi humano, ergo &c.

4 RESPONSIIO. Dicenda sunt duo. Primum est, quod in actu primorum parentum fuerunt realiter multa peccata. Primum tamen eorum fuit superbia. Primum patet, quia ubi cumque sunt plures deformitates, quarum vna non est per se determinatiua alterius, ibi sunt plura peccata, sed ita fuit in actu primorum parentum, ergo &c. Maior patet, quia licet bonum sit ex tota causa, malum tamen est ex partialibus defectibus. & ideo quot sunt defectus voluntarii, tot sunt peccata. nisi vnus sit alterius per se determinatiuus, ut si aliquis cognoscit non suam in loco sacro, ibi sunt duae deformitates & duo peccata: quia est ibi peccatum fornicationis, & violatio sacri loci, ex eo quod illarum duarum deformitatum vna non determinat alteram, unde vna potest separari ab altera, & conuerso. Minor similiter patet, quia in peccato primorum parentum fuit duplex deformitas, scilicet appetitus propriae excellentiae, in hoc quod dicit serpens, eritis sicut deus. Et ino-

bedientia praecipui disciplina, & transgressio in esu fructus ligni vetitii, & harum vna non est per se determinatiua alterius, ut de se patet, ergo &c.

5 Secundum patet, quia appetitus finis praecedit appetitum eorum que sunt propter finem, sed appetitus proprius excellentiae qui pertinet ad superbiam fuit finis propter quem incurserunt inobedientiam in esu ligni sicut haberi potest ex verbo tentationis cui consenserunt: scit enim Deus quod quocumque die ex eo comederitis, eritis sicut deus, ergo &c. Et istud est satis verisimile, ut sicut diabolus ecciderat per superbiam, sic tentaret principaliter hominem de superbia.

6 Ad primum argumentum dicendum quod illud quod est in compositione primum, est vltimum in resolutione. Et ideo debet sic argui, quod sicut fides est prima virtus, sic infidelitas est vltimum vitium: neque tamen hoc valeretur, quia non est connexio vel ordo in virtutibus, sicut est in virtutibus (ut alius dicitur, scilicet in 3. libro.) Et si esset ordo, non esset ordo temporis, de quo nunc loquimur, querendo quale fuerit primum peccatum hominis.

d. 16. q. 2. ar. 1.

7 Ad secundum dicendum quod inobedientia ut nominatur speciale peccatum est contemptus praecipui, & sic non intravit peccatum in mundum per inobedientiam vnius hominis. Alio modo nominatur conditionem generalem consequentem omni peccato mortale, inquam omne peccatum mortale habet annexam transgressionem praecipui. Et sic loquitur Apostolus.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum primus homo appetierit esse ut Deus.

Thom. 1. q. 163. ar. 2.

DEinde quaeritur circa eandem distinctionem, vtrum primus homo appetierit esse ut Deus. Dicendum primum quod sic. Secundo videndum est in quo appetierit esse ut Deus.

1 Primum patet, quia primi parentes illud appetierunt quod a tentatore fuit eis propositum, alias non peccassent ex alterius suggestione, sed illud fuit, Eritis sicut deus, Gen. 3. ergo &c. Item de hoc irriti sunt ibidem. Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est, ergo in hoc peccauerunt.

2 Circa secundum notandum quod esse ut Deus potest accipi dupliciter. Vno modo per aequalitatem, alio modo per quandam imitationem. Primum non cadit sub appetitu, nisi praecedente nimio errore. cum enim nulla creatura possit appetere non esse, gradus autem superior includat impossibilitatem gradus inferioris, nedum in Deo respectu creaturarum, sed in creatura vna respectu alterius, patet non solum esse impossibile intellectui non erant appetere aequalitatem dei, sed etiam creaturae inferiori appetere aequalitatem creature superioris, saltem in essentialibus, respectu autem Dei nulla aequalitas potest appeti nisi in essentialibus, cum omnia abstracta in eo transeant in essentiam. unde Aug. super Gen. Non arbitror vtrum si iam spirituali mente praeditus erat voluisse esse sicut Deus. Alia est similitudo imitationis, quae est duplex. Quaedam proportionata naturae ipsius appetentis, & hanc appetere non est malum, si appetatur eo modo & ordine quo appetenda est. Alia improporionata, quae excellit ordinem & modum naturae appetentis, & hanc appetere semper est malum, potuit ergo primus homo appetere esse ut Deus per aliquam imitationem foris in scientia, ut fuerat a tentatore propositum, cuius sicut deus scientes bonum & malum. Et peccauit vel appetendo similitudinem sibi improporionatam vel proporionatam, sed absque debito modo & ordine.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum ignorantia sit peccatum.

Thom. 1. 2. q. 76. ar. 2.

POSTea quaeritur vtrum ignorantia sit peccatum. Et videtur quod sic, quia quando actus non est malus, voluntas de illo non est mala: sed voluntas ignorandi ea que homo tenetur scire mala est, ergo & ipsa ignorantia est mala, sed non poena, ergo est culpa.

2 Item 1. Cor. 14. Si quis ignorat ignorabitur, id est, reprobabitur secundum glo. Sed nullus reprobabitur nisi propter peccatum, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est, quia peccatum dicitur etiam opponitur gratiae quae scientiae, sed privatio gratiae non est culpa, sed poena consequens peccatum, ergo ignorantia quae est privatio scientiae non est peccatum. Responsio.

Ignorantia eorum quae quis non tenetur scire, vel non potest nullo modo est peccatum, de ignorantia vero eorum quae aliquis tenetur scire & potest. Dicendum quod nunquam est peccatum secundum se, sed ratione adiuncti quod est negligentia ad discendum, vel voluntas non ad discendum. Quod patet dupliciter. Primo considerando peccatum secundum se ipsum. In hoc enim differunt malum & peccatum: quia privatio cuiuscumque perfectionis debita est malum, sed peccatum dicitur solam privationem secundae perfectionis, quae est operatio vel debita rectitudinis in operatione, ut plenius patebit inferius, sed ignorantia secundum se dicitur privationem scientiae, & non privationem operis, vel perfectionis in operatione, nisi concomitativae, in quantum ignorantia concomitatur negligentiam ad discendum, vel voluntatem non ad discendum, ergo &c. Secundo patet idem comparando culpam ad meritum, quia circa idem sunt. Sed constat quod meritum per se consistit in actu & non in habitu, ergo & culpa seu peccatum. Ignorantia autem dicitur privationem habitus & non actus, nisi concomitativae, ergo &c.

4 Hec & illa ratio est bona quae communiter ponitur, quod si ignorantia esset peccatum, tamen peccaret homo, quoadiu ignoraret, consequens est falsum, ergo & antecedens. Neque valet solutio quae datur, scilicet quod ignorantia sicut & alia peccata omissionis solum est peccatum pro illo tempore pro quo praecipit affirmativum cui opponitur obligat, praecipit autem affirmativum non obligat ad semper, sed pro loco & tempore quo occurrit materia praecipit facienda, propter quod ignorans non semper actu peccat, sed pro tempore quo quis per praecipit obligatur ad aliquid faciendum, quod per ignorantiam dimittitur.

5 Sed istud non valet, quia licet praecipit affirmativum non obligat ad semper, ita ut semper actu impleatur, vel actu de eo cogitetur, obligat tamen ad semper secundum habitum, ita scilicet ut homo semper sit ita dispositus, quod semper sit paratus implere praecipit quotiens occurrit faciendum. Haec autem dispositio tollitur per ignorantiam eorum quae quis tenetur scire. Et ideo si ignorantia secundum se esset culpa, quando quis ignoraret, tamen peccaret. Non sic autem si ponatur culpa, non quidem secundum se, sed ratione adiuncti, scilicet negligentiae ad discendum, tunc enim non semper est peccatum, sed solum quando est tempus acquirendi scientiam quam habere tenetur.

6 Ad primum argumentum dicendum quod non solum voluntas est culpabilis qua volumus malum culpae, sed etiam qua volumus aliquid quo proni sumus ad culpam, & cuius oppositum retraheret a culpa, & sic est cum quis vult ignorare ea quae tenetur scire.

7 Ad secundum dicendum quod illud intelligitur de ignorantia non ratione adiuncti, scilicet negligentiae ad discendum, & eodem modo exponenda sunt similes auctoritates Canonis, seu sanctorum si quae tales inveniuntur.

QUESTIO QUARTA.

Verum ignorantia excuset peccatum.

Thom. 1. q. 76. ar. 3.

Verum ignorantia excuset peccatum. Et videtur quod non: quia qui per ebrietatem homicidium committit, peccat per ignorantiam, sed talis non excusatur, nec a toto, nec a tanto, imo meretur duplices increpationes secundum Philosophum 3. Ethic. ergo &c.

2 Item super illud ad Rom. 2. Ignoras quomodo benignitas, &c. dicitur glo. Ambr. Grauisime peccas quia ignoras, sed quod aggravat peccatum non excusat, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est quod Apostolus dicit. 1. Tim. 1. Misericordiam consecutus sum, quia ignoranter feci: sed nihil proovocat ad misericordiam, nisi peccatum excuset, vel alleviet, ergo &c.

4 RESPONSIO. Ignorantia potest se habere ad actum dupliciter, causaliter, vel concomitativae. Causaliter quando si non ignoraret non faceret, concomitativae vero quando quis ignorans facit & nihilominus faceret si non ignoraret. Et est differentia inter hos duos modos, quia primus dicitur agere ignorans & per ignorantiam, unde &

abscedente ignorantia est poenitens. Secundus vero dicitur ignorans agere, sed non per ignorantiam, nec ignorantia abscedente poenitet. Et hoc patet clare ex 3. Ethic.

5 De ignorantia igitur concomitativa cum per accidens se habeat ad actum. Dicendum quod non excusat peccatum, nec alleviat, neque tamen aggravat. Cuius ratio est, quia omnis circumstantia excusans, allevians vel aggravans est conditio operis ipsum informans, & non est solum conditio operantis actum concomitans, sicut actus fidei informis est bonus, quia informitas fidei non est conditio fidei informans, sed concomitans ratione credentis qui caret gratia, unde ex infirmitate non sortitur actus fidei aliqua rationem mali. Et simile est de similibus circumstantiis quantum ad rationem boni vel mali excusando, alleviando vel aggravando. Sed ignorantia quae solum concomitativae, se habet ad actum, non est conditio operis ipsum informans, sed est solum conditio operantis, actum concomitans, ergo &c.

6 Ignorantia autem causalis, aut est eorum quae non tenemur, aut non possumus scire quae dicitur in vincibilis, aut est eorum quae possumus scire, & tenemur, quae dicitur vincibilis. Prima omnino excusat si fit in vincibilis secundum se & secundum causam suam, quod dico propter ebrietatem ex ebrietate peccantem cuius ignorantia in vincibilis est secundum se, quia tunc non potest iudicare quid agendum sit vel non agendum, tamen non est in vincibilis secundum causam suam, quia potuit se non inebriare, & ita non ignorare & ideo omnino non est excusatus.

7 Ignorantia autem vincibilis, aut est in universali & dicitur ignorantia iuris, aut in particulari quae vocatur ignorantia facti. Prima autem est directe affectata ut homo liberius peccet & haec non excusat sed aggravat, aut non est directe affectata, sed provenit ex quadam negligentia, & haec licet non excuset ex toto sequens peccatum alleviat tamen. Ignorantia autem particularis seu facti aut est adhibita debita diligentia & dando operam rei licite, & haec omnino excusat sicut tui de Iacob cognoscendo Lyam quam credebat esse Rachel in qua consenserat, aut est non adhibita debita diligentia vel dando operam rei illicitae, & haec omnino non excusat, potest tamen plus vel minus alleviare si non fuerit directe affectata.

8 Horum autem omnium talis est ratio. Sicut se habet ignorantia ad causandum vel non causandum voluntarium ad augendum vel minuendum, sic se habet ad excusandum peccatum vel non excusandum, ad aggravandum vel alleviandum. (Cuius ratio est quia eo ipso aliquod imputatur ad meritum vel ad culpam, quia est voluntarium, & quantum est voluntarium tantum imputandum) sed ignorantia se habet ad causandum voluntarium vel involuntarium ad agendum ipsum vel diminuendum modo quo dictum est, ut patet deducendo per membra supradictae divisionis, ergo &c. Quod autem dictum est quod ignorantia causalis quando excusat, alleviat vel aggravat, intelligendum est quando ignoratur illud, quod in actu ponit rationem peccati, non autem de ignorantia aliorum.

9 Argumenta procedunt suis viis. Quod enim primo dicitur quod ebrius meretur duplices increpationes dicendum quod verum est, quia duo peccata committit. scilicet ebrietatem & homicidium, nihil tamen prohibet quod occidendo minus peccet si non fuisset ebrius in quantum est in illo peccato minus de voluntario, non tamen totaliter excusatur, quia ignorantia eius non tollit totaliter voluntarium quia ipsa voluntaria fuerit.

10 Ad secundum dicendum quod Ambr. loquitur de gravitate periculi non peccati, quia qui nescit morbum non querit remedium, nihil tamen prohibet sequens peccatum esse minus ratione praecedentis ignorantiae licet sit periculosus ignorantia durante.

Sententia huius distinctionis. XXIII. in generali & speciali.

Præterea quarti solet. Superius determinavit Magister de peccato primi hominis quantum ad tentationem & quantum ad radicem. Hic determinat de peccato isto quantum ad Deum permittentem. Et dividitur in duas. Primo determinat quare homine deus retari permittit. Secundo ut magis appareat iustitia permittentis dicit qualiter Deus

Inf. d. 4.
q. 2. m. 11.